

Sygn. akt II. Ka. 162/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSO Jacek Sowul
Protokolant:	st.sekr.sądowy Edyta Ewa Basaj

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Aldony Figiel

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2014r.

sprawy **W. S.**

oskarżonego o czyn z art. 207 § 1 kk w zb. z art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk

na skutek apelacji, wniesionej przez obrońcę oskarżonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Suwałkach

z dnia 21/03/2014 r. sygn. akt VII. K. 136/13

Zaskarżony wyrok uchyla w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Suwałkach po ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ka. 162/14

UZASADNIENIE

W. S. został oskarżony o to, że: w okresie bliżej nieustalonym od 2006r. do 09.02.2013r. w S. w mieszkaniu przy ul. (...) będąc pod wpływem alkoholu jak i trzeźwy znęcał się psychicznie i fizycznie nad swoją żoną B. S. w ten sposób, że bez powodu wszczynał awantury domowe podczas których wyzywał wymienioną osobę słowami wulgarnymi i obraźliwymi, naruszał nietykalność cielesną w ten sposób, że bił pięściami i kopał nogami po ciele, popychał, szarpał, ciągnął za ubranie, rzucał przedmiotami i wypowiadał groźby pozbawienia życia. Podczas awantury w dniu 09.02.2013r. około godziny 16.00 dokonał pobicia B. S., podczas którego uderzył pokrzywdzoną z tyłu w wyniku czego upadła ona na ziemię oraz doznała obrażeń w postaci wielomejscowego stłuczenia tkanek miękkich powłok zewnętrznych ciała z otarciem naskórka i krwawieniem z ust, najprawdopodobniej z powodu nadciśnienia tętniczego krwi i przyspieszenia tętna pokrzywdzona mogła zasłabnąć i obrażenia te spowodowały naruszenie czynności narządów ciała trwające nie dłużej niż 7 dni tj. o czyn z art. 207 § 1 kk w zb. z art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk.

Sąd Rejonowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 12 marca 2014r. w sprawie VII K. 136/13:

I. na podstawie art. 66 § 1 i § 3 kk, art. 67 § 1 kk postępowanie przeciwko oskarżonemu W. S. warunkowo umorzył na okres próby 1 (jednego) roku;

II. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii Adwokackiej adw. M. S. kwotę 531,36 (pięćset trzydzieści jeden i 36/100) złotych brutto tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu;

III. zwolnił oskarżonego w całości od uiszczenia opłaty i pozostałych kosztów sądowych w sprawie.

Od wydanego wyroku apelację wywiódł obrońca oskarżonego W. S., który zaskarżył wyrok Sądu Rejonowego w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego mającego wpływ na treść orzeczenia, a to: art. 4, 5 § 2, 7 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. polegające na jednostronnej, wybiórczej, a także niezgodnej z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania ocenie materiału dowodowego poprzez oparcie orzeczenia o zmienne i niekonsekwentne zeznania pokrzywdzonej, w których w/w zaprzeczyła m.in. aby żądała ścigania męża i całkowite pominięcie jednoznacznych wyjaśnień W. S., z których wynika, że wszystkie wydarzenia rozgrywające się w domu w/w i pokrzywdzonej stanowiły wyłącznie zwykłe nieporozumienia małżeńskie;

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na jego treść polegający na niezasadnym przyjęciu, że w dniu 9 lutego 2013r. W. S. spowodował u pokrzywdzonej naruszenie czynności narządu ciała na okres poniżej 7 dni, w sytuacji gdy B. S. na skutek nagłego wzrostu ciśnienia tętniczego straciła przytomność i osunęła się na podłogę;

3. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 11 § 2 k.k. polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu kumulatywnego zbiegu przepisów ustawy w sytuacji gdy pomiędzy występkami opisanymi w art. 207 § 1 k.k., a art. 157 § 2 k.k. zachodzi pomijalny zbieg przepisów ustawy;

4. naruszenie prawa procesowego mającego wpływ na treść orzeczenia i stanowiącego bezwzględną przesłankę odwoławczą, a to art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 60 § 1 k.p.k. polegającą na procedowaniu w sprawie pomimo braku wniosku pokrzywdzonej o ściganie W. S. za przestępstwo stypizowane w art. 157 § 2 k.k. oraz braku stosownego postanowienia prokuratora o objęciu czynu ściganego z oskarżenia prywatnego ściganiem z urzędu

Jednocześnie skarżący wniósł o: wezwanie i przesłuchanie w charakterze świadka B. S. na okoliczność braku złożenia wniosku o ściganie W. S. oraz okoliczności, w jakich zostały złożone pierwsze zeznania pokrzywdzonej (stan po utracie przytomności i podaniu leków), a w konsekwencji wykazania, że relacja ta odbiega od zeznań w rzeczywistości składanych przez pokrzywdzoną;

- przeprowadzenie dowodu z oświadczenia B. S. na okoliczność braku złożenia wniosku o ściganie W. S. oraz okoliczności, w jakich zostały złożone pierwsze zeznania pokrzywdzonej, a w konsekwencji wykazania, że relacja ta odbiega od zeznań w rzeczywistości składanych przez pokrzywdzoną;

- przeprowadzenie dowodu z karty informacyjnej (...)(...)oraz protokołu oględzin lekarskich do sprawy IV U 214/13 na okoliczność odbierania pierwszych wyjaśnień od W. S. w warunkach zagrożenia życia.

W oparciu o wskazane zarzuty, skarżący wniósł o uniewinnienie oskarżonego od przypisanego mu czynu, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniesiona apelacja okazała się skuteczna o tyle, że w wyniku jej rozpoznania koniecznym stało się uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i to niezależnie od zarzutów w niej podniesionych.

Stwierdzić przede wszystkim należy, iż doszło do naruszenia przepisów prawa procesowego, mogącego mieć wpływ na treść wyroku. Kwestionowane orzeczenie zapadło bowiem z obrazą przepisów postępowania, tj. art. 182 § 1 kpk oraz art. 191 § 2 kpk.

Należy bowiem zauważyć, iż zarówno w dacie czynu (od 2006r. do 09.02.2013r.), jak i w czasie, gdy B. S. składała zeznania na etapie postępowania przygotowawczego (09.02.2013r.), pozostawała ona żoną oskarżonego W. S., a więc zgodnie z treścią art. 115 § 11 k.k. była wobec niego osobą najbliższą i w stosunku do niego przysługiwało jej prawo odmowy składania zeznań.

Sąd miał na uwadze, iż uprawnienie do odmowy zeznań przysługuje w stosunku do oskarżonego (podejrzanego), co mogłoby sugerować, że może ono być realizowane w śledztwie lub dochodzeniu tylko wówczas, gdy postępowanie przygotowawcze prowadzone jest in personam i niewątpliwie nie jest możliwe skorzystanie przez świadka z tej możliwości w fazie postępowania in rem, jeżeli nie jest znana osoba sprawcy.

Ratio legis art. 182 kpk przemawia jednak za tym, by dopuścić możliwość skorzystania z tego prawa także wówczas, gdy zebrane materiały wskazują, iż zostanie przedstawiony zarzut osobie najbliższej dla świadka. Trafne jest w tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego, że skoro osoba przesłuchująca na podstawie dostępnych jej materiałów zdoła się zorientować, iż osobie najbliższej świadka grozi odpowiedzialność karna, to nie tylko logika, lecz przede wszystkim wyraźny przepis ustawy [art. 94 (ob. 191 § 2)] k.p.k. nakazuje jej uprzedzenie świadka o przysługującym mu prawie odmowy zeznań (wyr. SN z 30 X 1961 r., VI K 610/61, OSNPG 1962, nr 1-6, poz. 26, zob. też J. Stańda: Stanowisko..., s. 100).

Nie sposób zatem nie podzielić nadal aktualnego poglądu Sądu Najwyższego, że zawiadomienie o przestępstwie, będące w istocie swym zeznaniem, nie może być ujawnione dla celów dowodowych co do istoty sprawy, jeżeli osoba zeznająca korzysta z uprawnienia przewidzianego w art. 165 (obecny art. 182 kpk), gdyż w ten sposób drogą okrężną zostałby naruszony zakaz korzystania z zeznań osoby ich odmawiającej (por. wyroki SN IV KRN 297/71 i IV KR145/71).

Mówiąc wprost, ujęty w art. 186 § 1 kpk zakaz wprowadzenia do materiału dowodowego, stanowiącego podstawę ustaleń faktycznych sądu, zeznań świadka, który skorzystał z prawa odmowy zeznań dotyczy to również protokołu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa (SN V KRN 297/71, OSNKW 1972, nr 1, poz. 14; SN I KR 256/76, GP 1977, nr 7, poz. 14; SN III KR 335/77, OSNKW 1978, nr 7-8, poz. 87; SN Rw 561/84, OSNKW 1985, nr 3-4, poz. 29). Zeznania takie nie mogą stanowić nie tylko dowodu w sprawie, ale również nie mogą być przez sąd wykorzystane zarówno w sensie pozytywnym, jak i negatywnym przy ocenie dowodów i zakresu zarzutu dotyczącego oskarżonego, co do którego osoba uprawniona skorzystała z prawa odmowy zeznań (SN I KR 329/80, OSNKW 1981, nr 6, poz. 37).

Przekładając powyższe rozważania teoretyczne na grunt przedmiotowej sprawy wskazać należy, iż z protokołu przyjęcia ustnego zawiadomienia o przestępstwie i przesłuchania w charakterze świadka osoby zawiadamiającej, wynika, iż wbrew treści art. 182 § 1 k.p.k. i art. 191 § 2 k.p.k., świadek nie została uprzedzona o treści art. 182 kpk oraz o okolicznościach uzasadniających odmowę zeznań lub uchylenia się od odpowiedzi na pytanie. W protokole przesłuchania brak jest oświadczenia, że świadek chce zeznawać, zaś widnieje informacja, że jest ona osobą dla oskarżonego obcą.

W doktrynie wskazuje się, iż o prawie świadka do odmowy zeznań określonym w art. 182 kpk należy go uprzedzić w sposób odpowiednio dla niego zrozumiały, stosownie do wieku i rozwoju umysłowego. Treść uprzedzenia i stanowisko świadka należy odnotować w protokole (SN I KR 76/11 OSNPG 1971, nr 10, poz. 187). Z brzmienia art. 191 § 2 kpk wynika wprost, iż świadka należy uprzedzić o treści art. 182 kpk, a o treści art. 183 kpk oraz art. 185 kpk, jeżeli ujawnią się okoliczności objęte tymi przepisami.

Wskazana wyżej sytuacja mogłaby zostać konwalidowana właściwym przesłuchaniem w charakterze świadka B. S. przed Sądem na rozprawie i pouczeniem jej o treści art. 191 § 2 kpk w zw. z art. 186 § 1 kpk, czego jednak nie dokonano.

Skoro więc w istocie nie doszło do właściwego przesłuchania w charakterze świadka B. S., zatem niedopuszczalnym było czynienie na podstawie jej pierwotnych i jedynych zeznań złożonych podczas ustnego zawiadomienia o przestępstwie - ustaleń faktycznych odnośnie oskarżonego W. S.. Nieodzownym warunkiem odczytania zeznań złożonych przez świadka w postępowaniu przygotowawczym jest to, by świadek został uprzedzony o przysługującym mu prawie odmowy zeznań, w przeciwnym wypadku zeznania takie nie mogą podlegać ujawnieniu, a tym samym nie mogą być podstawą czynionych ustaleń faktycznych (vide: wyrok SN z dnia 21 stycznia 2003 r. II KKN 314/01; wyrok SN z dnia 27 maja 2002 r. - V KK 51/02; postan. SN z roku 5 stycznia 2006 r. - III KK 195/05).

Pisemne uzasadnienie wyroku (k. 227) dowodzi, że stan faktyczny Sąd ustalił między innymi w oparciu o zeznania świadka B. S. (k. 3-5v), której Sąd dał wiarę, nie dzieląc wyjaśnień oskarżonego.

Sąd Okręgowy aprobuje stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 12 czerwca 2002r. sygn. akt IV KK 124/02, iż skoro zeznania osoby uprawnionej do odmowy składania zeznań poprzez swoją sprzeczność z wyjaśnieniami oskarżonego, poczytane zostały przez sąd pierwszej instancji za okoliczność, która wespół z innymi dowodami zdyskredytowała wersję oskarżonego, to nie da się obronić tezy, iż uchybienie, polegające na braku pouczenia tej osoby na rozprawie głównej o prawie odmowy składania zeznań, co najmniej nie mogło mieć wpływu na treść wyroku (LEX nr 56068).

Wymienione uchybienia musiały skutkować uchYLENIEM wyroku Sądu Rejonowego i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. Odnoszenie się do zarzutów wyrażonych w apelacji, w tej sytuacji należało uznać za przedwczesne oraz bezprzedmiotowe.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowego uwzględni powyższe zapatrywania i uwagi. W ramach ponownego postępowania należy dokonać uzupełnienia braku pouczenia świadka B. S. o przysługującym jej prawie odmowy zeznań i uzyskania oświadczenia, czy świadek chce z tego prawa skorzystać.

W przypadku, gdy świadek właściwie pouczona w postępowaniu przed sądem, o treści art. 182 § 1 k.p.k., nie korzysta z tego prawa i zdecyduje się na składanie zeznań, to konsekwencją tego będzie możliwość odczytania, w razie rozbieżności między obecnymi a poprzednimi oświadczeniami dowodowymi tej osoby, protokołu jej przesłuchania i z postępowania przygotowawczego, dla wyjaśnienia tych różnic (stosownie do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2006r. III KK 297/05).

Odczytana świadkowi treść zeznań stanie się dowodem przeprowadzonym w tym zakresie (pośrednio) na rozprawie. Ujawnione w ten sposób zeznania będą podlegały na zasadach ogólnych swobodnej ocenie sądu wraz z zeznaniami złożonymi bezpośrednio na rozprawie. To, którym z nich sąd da wiarę, zależeć będzie od owej oceny, dokonanej z uwzględnieniem powodów podanych przez świadka dla wyjaśnienia różnic między treścią jego kolejnych oświadczeń dowodowych i w aspekcie całego materiału dowodowego ujawnionego na rozprawie.

Mając powyższe względy na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 437 § 1 kpk, orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.